

Vart är Amerika på väg?

Medborgarrättsrörelsens seger 1964 innebär att all diskriminering på basen av rastillhörighet blev förbjuden i USA. Men sedan 1980-talets början är den tillåten igen. Den rasdiskriminering som medborgarrättsrörelsen avskaffade handlade om legal diskriminering av svarta. Den legala rasdiskriminering som kommit att återinföras riktar sig mot vita, och i första hand vita män.

Ett antal beslut från USA:s högsta domstol har slagit fast att rasdiskriminering som riktar sig mot vita är tillåten så länge som diskrimineringen innebär att icke-vita erhåller en fördel; en fördel som de anses vara berättigade till som en kompensation för tidigare historiska orättvisor.

– 1978 slog högsta domstolen fast

att förbudet mot rasdiskriminering för institutioner vilka finansieras med federala medel inte gäller om diskrimineringen riktar sig mot vita (Regents of the University of California versus Bakke, 438 US 265 [1978]).

– 1979 slog domstolen fast att förbudet mot diskriminering ”mot vilken individ det må gälla” i Civil Rights Act kapitel VII inte kunde tillämpas beträffande diskriminering mot vita (United Steelworkers versus Weber, 446 US 193 [1979]).

– 1987 fastställde domstolen att statliga institutioner som diskriminerade i samband med anställningar inte handlade mot författningen om de diskriminerade vita medborgare (United States versus Paradise, 480 US 149 [1987]).

Bakgrunden till dessa beslut är det alltmer framträdande grupprättighetstänkandet i allmänhet och ras-

tänkandet vad gäller indelningen av medborgarna i olika kategorier i synnerhet. Sedan 1977 är USA:s befolkning uppdelad i fem från varandra åtskilda raser. Ett dokument som för det amerikanska samhällets uppbyggnad är kanske minst lika betydelsefullt som självständighetsdeklarationen eller författningen, men givetvis inte alls lika känt som dem, är Statistical Directive 15 från Office of Management and Budget. Genom detta direktiv uppdelades USA:s befolkning i fem från varandra avskilda raser: Amerikanska indianer och Alaskaeskimåer, Asiater och Stilla-havsbor, Svarta eller Afro-amerikaner, Vita eller Kaukasier, samt Hispanics (eller Ibero-amerikaner).

Kategoriseringen är givetvis fullständigt godtycklig. Enligt ursprungsförslaget från 1973 skulle indier ha inräknats bland kategorin vita, men flyttades över till Asiater, vilket innebär att ättlingarna till högkastindier som brahminer i USA

The Next American Nation. The New Nationalism and the fourth American Revolution. Av Michael Lind.

har rätt till positiv särbehandling.

När sakernas tillstånd beskrivs med dessa exempel har det rådande systemet få försvarare. Samtidigt utgör den positiva särbehandlingen, *affirmative action*, ett grundelement i det amerikanska samhällets funktionssätt inom många olika områden. Och själva systemets grundidé, multikulturalismen och med den tillhörande metoden att särbehandla människor på basen av grupptillhörighet som baseras på ras, kön eller handikapp, försvaras av många.

Liberal läppbekännelse

Den väsentligaste kritiken mot *affirmative action* har hittills mestadels kommit från enskilda intellektuella, akademiker eller samhällsdebattörer, samt från enskilda republikanska politiker. Om de varit vita män har de avfärdats som etablissemangets röster, om de varit svarta eller kvinnor har de avfärdats som köpta förrädare.

De förre konservative och nu till den amerikanska varianten av liberalismen avfallne redaktören Michael Lind (tidigare senior editor på Harper's, numera senior editor på The New Republic) kan säkerligen också avfärdas på samma sätt: vit överklass som behållit sina reaktionära uppfattningar trots den liberala läppbekännelsen. Men hans bok, *The Next American Nation. The New Nationalism and the fourth American Revolution*, är ett alldeles för genomarbetat, gediget och skickligt skrivet arbete för att blott avvisas med de

gängse förolämpningarna. Dessutom är den mycket mer än en kritik av systemet med positiv särbehandling.

Det Lind gett sig i kast med är den kritiska frågan om vart det amerikanska samhället är på väg med beaktande av dess etniska och rasrasmässiga sammansättning; en fråga som aldrig saknat aktualitet i den amerikanska nationens historia. Långt före bildandet av staten USA diskuterade kolonialisterna det framtida amerikanska samhällets sammansättning och relationerna mellan raserna på den amerikanska kontinenten. En dimension i denna diskussion handlade om relationen mellan kolonialisterna å ena sidan och de svarta slaverna samt kontinentens urinvånare, indianerna, å den andra. En annan dimension berörde kolonialisternas egen identitet och sammansättning. Konfrontationsaxeln indianer/vita var tämligen snabbt avklarad, i huvudsak genom ursprungsbefolkningens fördrivande och marginalisering. Konfrontationsaxeln svarta/vita har fortsatt att prägla det amerikanska samhällets och den Nordamerikanska statsbildningens hela historia.

Men när Lind kritiserar multikulturalismen och positiv särbehandling gör han detta med utgångspunkten i att dessa ansatser strider så kraftigt mot den amerikanska nationalismens grundläggande idéer.

För Lind är den amerikanska nationalismen en liberal nationalism som inte bygger på ras eller religion utan på kultur och språk. Genom denna avgränsning har Lind också

avlägsnat sig från de mer snävare definitionerna av nationalismens ideologi, där såväl religiös som rasrasmässig enighet brukar ingå som nödvändiga rekvisit för en nation.

Men för Lind är USA en mångrasig, mångreligiös, men absolut inte en mångkulturell och mångspråkig nation. Även om Lind inte förnekar att migrantkulturerna haft ett avgörande inflytande över den amerikanska kulturen, och att det funnits och finns fortfarande personer som kan anses vara tysk-amerikaner eller irländsk-amerikaner eller svensk-amerikaner, är det viktiga för honom den kulturella syntes som lett till etablerandet av en genuin amerikansk kultur.

Ursprungliga amerikaner

Följdriktigt finns inte, enligt Lind, i USA några afro-amerikaner, eftersom det inte finns en enhetlig afrikansk kultur att ha något bindestreck till, och det dessutom inte heller var möjligt för de svarta slaverna i USA att behålla sina ursprungliga kulturer i någon omfattning. Tvärtom tvingades de att överge sina olika stamkulturer och ackulturiserades i den amerikanska kulturen redan i den andra generationen. Därför kan de svarta i USA sägas vara de första riktiga och ursprungliga amerikanerna; de som, visserligen av tvång men ändå, snabbast övergav sina hemländers kulturer till förmån för den amerikanska, och därmed också bidrog till att forma denna nya kultur. För

Michael Lind blir därmed den amerikanska historien en vandring i riktning mot att få den amerikanska statens karaktär och institutioner att stämma överens med den amerikanska nationens natur av ett mångrasigt och mångreligiöst men inte mångkulturellt samhälle. I Linds historiska skiss över den amerikanska historien har det funnits tre distinkta amerikanska republiker sedan 1776 eller snarare sedan författningens tillkomst sedan 1789. Det är "Anglo-America" (1789-1861), "Euro-America" (1875-1957) och "Multicultural-America" (1972-nutid). Att årtalen för respektive republik inte är varandra direkt följande beror på att de olika republikerna avlöst varandra

på våldsamt vis, medels revolutioner. Det finns enligt Lind tre amerikanska revolutioner: befrielsen från engelsmännen, inbördeskriget samt medborgarrättsrörelsen. Och efter varje revolution har de grundläggande elementen i den amerikanska nationalstaten – ras, kultur och medborgarskap – hopfogats på ett annorlunda sätt, och fått en egen nationell formel som beskrivit den nationella gemenskapen, dess religion och dess politiska tro på sitt eget vis. Under den första republiken definierades den nationella gemenskapen enligt det anglosaxiska eller anglogermanska elementet i befolkningen. Den sammanfogande reli-

gionen var protestantisk kristendom och den politiska tron den federala republikanismen. Det var under denna epok som man på allvar ifrågasatte om judar eller svarta kunde bli amerikaner och en hel del tvivel luftades också om de katolska irländarnas assimilationsförmåga.

Med den andra republiken efter inbördeskriget skapades den euro-amerikanska ansatsen med vilken man försökte omsluta befolkningselementen i den europeiska migrationen till USA. Religionen utsträcktes till kristendomen och så småningom under Eisenhower till judeo-kristendomen (eller något slags pan-kristendom). Med den allmänna (manliga vita) rösträttens införande

övergick den politiska tron från federal republikanism till federal demokrati.

Den tredje republiken uppstod efter civilrättsrörelsens seger. Men, i likhet med de två tidigare revolutionerna, svek den också sina ideal. Den tredje amerikanska republiken är inte alls det rasblinda samhälle med lika rättigheter för alla och ökad jämlikhet som dess härorder som Martin Luther King och (enligt Lind) Lyndon B Johnson utlovade. Tvärtom har den tredje republiken präglats av ett återvändande till rasåtskillnadspolitik, fast denna gång under namnet *affirmative action*, och till ekonomisk neo-konservatism, menar Lind. De politiker som satt sin prägel på den tredje republiken är Stokley Carmichael och Richard Nixon. I den tredje republiken finns ingen nationell gemenskap utan fem officiella raser och en mångfald kulturer. Dess gemensamma religiösa grund är den sekulära filosofin som förespråkar autenticitet och vikten att vara sig själv och som betonar tillhörigheten i olika subkulturer av etniskt, rasfärgat, religiöst eller sexuellt slag. Dess politiska tro är den centraliserade multikulturella demokratin med sina raskvoter och sina rasfärgat indelade valkretsar.

Symboliska eftergifter

Sin kritik av det nya rasåtskillnadssystemet under den positiva särbehandlingen kombinerar Lind med en mycket amerikansk, populistisk, och icke-marxistisk, kritik

från vänster av det amerikanska etablissemangen och den amerikanska överklassen. För honom framstår *affirmative action* med symboliska eftergifter åt den svarta medel- och överklassen som ett utmärkt sätt för den vita överklassen från den andra republikens tid att köpa sig husfrid. Den nya symboliska överklassen från förment missgynnade minoriteter å sin sida får ett fortsatt intresse i att behålla såväl ghetton som sina privilegier som rasfärgade representanter för dessa ghettons invånare. Detta samtidigt som den neo-konservativa (eller med svenskt ordval nyliberala) ekonomiska politiken fortsatt att vidga klyftorna mellan samhällsklasserna.

Ihålligt om frihandel

Som svagast är Lind enligt min uppfattning i sin samhällspolitiska och ekonomiska kritik av den tredje republiken. Han argumenterar tåmligen ihålligt mot frihandel. ("Som allmän regel bör frihandel mellan höglöneländer uppmuntras men handel mellan höglöne- och låglöneländer regleras för att hindra rörliga transnationella företag att använda de tillgängliga arbetarnas fattigdom, de senare i syfte att nedbringa löner och andra villkor i de tidigare.") Liknande synpunkter framför han på frågan om invandring. De vita arbetare som förföljdes och fördrev kinesiska och japanska migranter i början av seklet blir i hans skrivning fackföreningskampar som slogs mot låglönekonkurrens.

Och han talar sig varm för social ingenjörskonst så länge den sker på "liberal nationalistisk" grund och inte på "multikulturell liberal" grund.

Mot den tredje republiken ställer Lind visionen om en fjärde amerikansk republik, "Trans-America", som står för en färgblind och könsneutral regim med individuella rättigheter som kombineras med statliga ingripanden i syfte att åstadkomma social och ekonomisk jämlikhet; en ny enhet som genom kulturell och ekonomisk nationalism bevakar den nya mångfärgade amerikanska medelklassens intressen. Linds vision om den nya republiken är väl så amerikansk och präglas av det som i näringslivet (med en amerikansk term) går under namnet "corporate bullshit".

Avskaffa kvotsystemet

Visserligen är jag inte amerikan och kan knappast ha rätt att önska mig något om USA, men skulle själv ändå tycka att ett avskaffande av kvotsystemen och den rasfärgade kategoriseringen av invånarna kunde vara en tillräcklig början. Att det i sig skulle vara en revolution i USA av i dag är uppenbart. Huruvida det leder till Linds fjärde republik eller ej är mindre intressant, ty sina tillkortakommanden till trots är *The Next American Nation* en av de mest spännande och intressanta böcker jag läst i frågan om nationalismen i allmänhet och i USA:s etniska historia och framtid i synnerhet.